

ЮВІЛЕНІ ДАТИ

Василь Максимович Мороз

(до 70-річчя з дня народження)

Василь Максимович Мороз – відомий нейрофізіолог, педагог, організатор вищої медичної освіти. В його особі вдало та гармонійно сполучається численна кількість привабливих рис, котрі характеризують його як високообдаровану людину, здатну різнобічно й щедро реалізувати свої творчі здібності.

Народився В.М. Мороз 2 лютого 1942 р. у селі Озеро Немирівського району Вінницької області. У 1949–1956 рр. навчався в Озерянській семирічній школі. Продовжив навчання у Чуківській середній школі Брацлавського району, яку закінчив у 1959 р. У 1961 р. став студентом Вінницького медичного інституту ім. М.І. Пирогова.

Закінчивши навчання (1967), працював лікарем-терапевтом Шпиківської райлікарні Вінницької області. Заслужив шану, любов людей. У 1968 р. був запрошений до Вінницького медичного інституту ім. М.І. Пи-

рогова на посаду асистента кафедри нормальної фізіології. Весь подальший трудовий шлях пов'язаний з цим навчальним та науковим закладом. Починав він свою наукову й педагогічну діяльність під керівництвом професора Ніни Василівни Братусь. Навчався в аспірантурі (1969–1972). У наступні роки обіймав на кафедрі нормальної фізіології посади асистента (1972–1976), доцента (1976–1984), професора (1984–1991), завідувача кафедри (з 1991 р.). На будь-якому посту, завдяки виключній працездатності, таланту організатора та педагога, проявив себе як висококваліфікований викладач-лектор, чудовий вихователь молоді. Ці риси характеру вдало поєднуються з властивістю до невпинного творчого пошуку.

У 1972 р. Василь Максимович в Інституті фізіології ім. О.О. Богомольця АН УРСР (м. Київ) захистив кандидатську дисертацію, яка була присвячена вивченню електричних реакцій кори мозочка на звукові стимули і йому було присуджено науковий ступінь кандидата медичних наук. Академік П.М. Серков, який був офіційним опонентом на захисті, згадував, що при вивченні дисертації переконався, що в особі Василя Максимовича ми маємо талановитого дослідника, експериментатора з високою вимогливістю до точності й переконливості отриманих результатів.

Після захисту кандидатської дисертації науковий пошук не припиняється. Розгортаються багатопланові дослідження механізмів поведінкової реакції, а саме ролі мозочка, базальних гангліїв, кори великих півкуль в організації та здійсненні автоматизованих рухів. Плідній реалізації творчих задумів сприяло відрядження за кордон, до Академії наук Чехословаччини. Згодом, якось у приватній бесіді керівник Інституту фізіології, всесвітньо відомий нейрофізіолог Ян Буреш пригадував свій подив і захоп-

лення з приводу надзвичайної наполегливості та працьовитості молодого науковця з Вінниці. Мабуть цим і можна пояснити гостинність маститого вченого – приватне повторне запрошення Василя Максимовича до Праги для остаточного завершення експерименту. Отриманий матеріал став основою докторської дисертації “Інтегративна функція мозочка, базальних гангліїв і моторної кори в програмуванні й регуляції рухів”, блискуче захищеної ним у 1983 р. в Інституті фізіології АН УРСР ім. О.О. Богомольця.

Нині В.М. Мороз – видатний нейрофізіолог, під його керівництвом проводяться дослідження ролі структур головного мозку в здійсненні поведінкової реакції цілісного організму – центральні механізми програмування та контролю довільних рухів. Подальший творчий розвиток Василь Максимович здійснює в численних роботах разом з учнями, молодими співробітниками: висвітлюється значення цілої низки структур головного мозку – латерального гіпоталамуса, префронтальної (асоціативної) кори мозку (М.В. Йолтухівський), вентролатерального ядра таламуса (О.В. Власенко), базолатерального мигдалеподібного тіла (О.Д. Омельченко), гіпокампа (І.Л. Рокунець). Так сформувалася наукова школа, очолювана професором Морозом.

Невпинно удосконалюються і збагачуються комплексні дослідження. У зв’язку з розробкою та запровадженням нових методичних прийомів і технологій, що мають пріоритетне значення (методи реєстрації електричних реакцій окремих нейронів мозкових центрів у вільній поведінці тварини під час руху, мікропроцесорного квантування рухів, а також імпульсних реакцій нейронів), розкриваються перспективи оцінки закономірностей мозкових функцій.

Важливим напрямком наукового пошуку є розробка інтегративної медичної антропології як науки про цілісність, мінливість і

реабілітаційні можливості людини внаслідок адаптації. Для цього в університеті створено науково-дослідний центр, проголошений у 1993 р. базою Міжнародної академії інтегративної антропології, Президентом якої обрано В.М.Мороза (1997).

З 1991 р. Василь Максимович – член Всесвітньої організації з вивчення мозку (IBRO), у 1995 р. – обраний академіком Академії вищої школи, у 2010 – академіком Національної академії медичних наук України.

У співробітництві зі своїм учнем професором П.Ф. Колісником, В.М. Мороз працює над розробкою моніторингового контролю за ефективністю лікування захворювань вертебрального генезу. Під його керівництвом було проаналізовано закономірності адаптивних реакцій до низьких доз радіаційного випромінювання, що практикується в бальнеотерапії при призначеннях природних радонових ванн на базі курорту Хмільник.

Як визнаний науковець, Василь Максимович очолює спеціалізовану вчену раду Д 05.600.02 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова, редактор журналів “Вісник Вінницького медичного університету”, “Biomedical and biosocial anthropology”, заступник редактора журналу “Вісник морфології”, член редакційних колегій “Фізіологічного журналу”, журналів “Медична освіта”, “Експериментальна та клінічна фізіологія та біохімія”, “Проблеми медичної науки та освіти”, “Архів експериментальної та клінічної медицини”.

Перу В. М. Мороза належить більше ніж 350 наукових праць, у т.ч. 37 монографій і навчальних посібників, 30 винаходів. Під його керівництвом підготовлено 21 докторські та кандидатські дисертації. Учні Василя Максимовича плідно працюють у ВНЗ України на наукових, педагогічних й адміністративних посадах.

З 1975 по 1982 рр. В.М. Мороз виконував

обов'язки вченого секретаря Ради інституту. З 1982 по 1984 рр. працював заступником декана, а з 1984 по 1986 – деканом педіатричного факультету. Висока вимогливість до себе, до співробітників і студентів, поряд з об'єктивністю та доброзичливістю стали приводом ректору інституту професору В.Д. Білику для рекомендації Василя Максимовича на посаду проректора з навчально-виховної роботи. У 1988 р. у Вінницькому медінституті вперше відбулися демократичні вибори ректора. Один із претендентів – Василь Максимович Мороз, якому тоді виповнилося лише сорок шість, досить виважено й просто виклав свою програму, що базувалася на конкретиці, прагматизмі. І професорсько-викладацький склад, не роздумуючи, проголосував за Мороза. У важких економічних умовах Василю Максимовичу вдалося зберегти колектив, наростити науковий потенціал. У 1994 р. Вінницький медичний інститут був акредитований за четвертим (найвищим) рівнем. З урахуванням завдань зі впровадження в життя вимог Концепції розвитку охорони здоров'я населення України, у ВНМУ створено стоматологічний і фармацевтичний факультети, відкрито підготовку фахівців зі спеціальностей: „стоматологія”, „фармація”, „клінічна фармація”, „медична психологія” та післядипломне вдосконалення лікарів із сімейної медицини.

Стрімко підвищується авторитет В.М. Мороза як талановитого керівника: він неодноразово обирався депутатом обласної Ради народних депутатів, обраний головою Асоціації медичних ВНЗ України (1988). Міністерство освіти й науки України затвердило його головою ради ректорів ВНЗ Подільського регіону. В.М.Мороз є членом колегії та президії вченої ради МОЗ України. У 1993 р. йому присвоєно почесне звання Заслуженого працівника науки та

техніки України. У 1997 р. Указом Президента України нагороджений орденом “За заслуги” III ступеня, у 2002 – орденом Ярослава Мудрого V ступеня. 24 серпня 2003 р. у День незалежності Указом Президента України за визначні особисті заслуги перед Українською державою у підготовці висококваліфікованих фахівців для охорони здоров'я, багаторічну плідну наукову, педагогічну та громадську діяльність В.М. Мороз удостоєний високого звання „Герой України” зі врученням ордена Держави.

Глибоке розуміння суті сучасних процесів медичної освіти, медичної науки – це те, що притаманне Василю Максимовичу з перших років його роботи на керівних посадах у медичному університеті й вивело його на роль лідера в керівництві. Обраний ним напрямок забезпечує постійне зростання наукових здобутків колективу, швидку розробку та опанування нових технологій науково-педагогічними кадрами.

Загалом, характеризуючи Героя України, доктора медичних наук, професора, академіка НАМН України, Заслуженого працівника науки та техніки України, ректора Вінницького національного медичного університету ім.М.І.Пирогова – В.М.Мороза як педагога, вченого, керівника та просто справжню людину, підсумовуючи його напрацювання, можна стверджувати, що він є представником державних діячів, які творчо, попри всі негаразди, шукають шлях до швидкого засвоєння та втілення в життя найкращих світових досягнень розвитку вищої медичної школи, виховання сучасних молодих спеціалістів, раціонального використання досвіду минулих поколінь.

Сьогодні Василь Максимович повний сил та енергії, працює над втіленням нових ідей. Бажаємо йому творчих успіхів, наснаги та здоров'я.